

Bodgál Ferenc, a miskolci muzeológus és a megyei honismereti élet kovásza

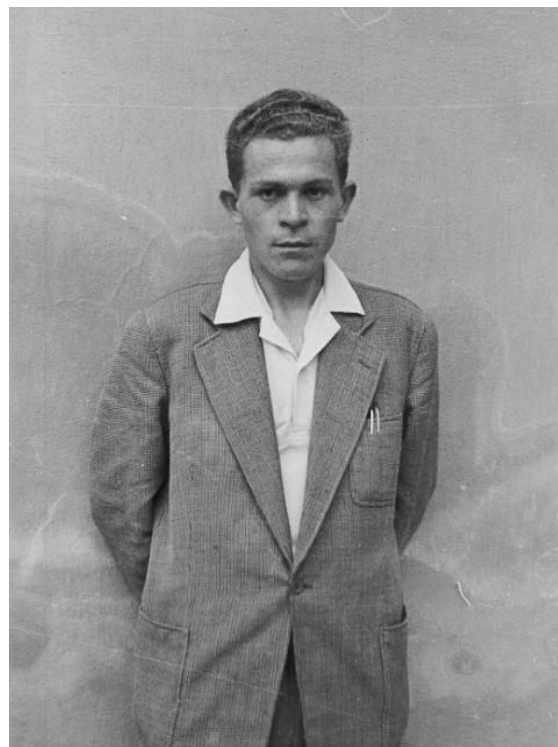
Bodnár Mónika

Bodgál Ferenc néprajzkutató megyénk honismereti mozgalomának fáradhatatlan szervezője volt az 1950-as évek végétől haláláig. Miskolcon született 1932. április 2-án és ugyanitt hunyt el 1972. szeptember 2-án. 2000-ben, amikor a Herman Ottó Múzeum honlapjára szánt Múzeumi Pantheon szövegeit írtuk, én vállaltam dr. Bodgál Ferenc szakmai életútjának ismertetését, aminek az alábbiak szerint tettem eleget:

Budapesten, az ELTE-n szerzett muzeológia-néprajz szakos oklevelet 1956-ban és ugyanott doktorált 1961-ben. Egyetemi évei alatt a budapesti Néprajzi Múzeumban, majd az egri Dobó István Vármúzeumban gyakornokoskodott, 1955-ben került Miskolcra, s tragikus elhunytáig a Herman Ottó Múzeum munkatársa volt.

Miskolc Tetemvár városrészén nőtt fel, édesapja vasgyári segédmunkásként dolgozott. Az elemi iskola befejezése után óratanuló, majd esztergályos volt. A szakérettségit letéve került az egyetemre, ilyen előzmények vezették a kézművesség, fémművesség, azon belül is elsősorban a kovácsmesterség kutatása felé. Szakdolgozatát és doktori értekezését is e témából írta. Kandidátusi értekezésében is e tematika megyei vonatkozásait dolgozta volna fel A kovácsmesterség Borsod-Abaúj-Zemplén megyében címmel, de arra már nem jutott ideje, hogy végleges formába öntse és benyújtsa megvédésre. Neves pályatársa, Balassa Iván a falusi kovácsmesterség legjobb magyar szakértőjeként emlékezett meg róla nekrológiájában.¹ Ebbéli szakmai elismertségét az is alátámasztja, hogy a Magyar Néprajzi Lexikonban a fémművességgel kapcsolatos szócikkek zömének ő a szerzője, s a Magyar Néprajz című kézikönyv kézműiparral foglalkozó kötetének megfelelő fejezeteiben is lépten-nyomon rá hivatkoznak.

Ennek ellenére érdeklődése nem volt egyoldalú, számos témában kutatott és publikált. Jelentek meg írásai

Bodgál Ferenc.

Fotó: Bodgál Ferenc, 1960. HOM FN 7098

Bodgál Ferenc rajza: A mi Tetemvárunk (Napjaink 1962/2. /május/ 12.)

¹ Balassa 1973, 378.

Kóris Kálmán.

Fotó: Bodgál Ferenc, Budapest, 1961.
HOM FN 7896

népművészet, népi kerámia, közlekedés, kereskedelem, folklór (borsodi betyárok, mint Angyal Bandi és Vidróczky Marci, népszokások, mesék), társadalomnéprajz tematikában is. Tervei között szerepelt Miskolc néprajzi monográfiájának megírása, ezt a kortársak visszaemlékezésén kívül számos jegyzete is alátámasztja. Összeállította megyénk néprajzi bibliográfiáját. Élesztgette az elfeledett jeles elődök emlékét (pl. Kóris Kálmán, Istvánffy Gyula), de nemcsak a néprajzzal összefüggésbe hozható személyiségekről írt (Sassy Attila).

Nagy elánnal szervezte a megyei népművészek és honismereti kutatók közösségét, segítette az iskolai néprajzi szakkörök szervezését. Az ő kezdeményezésére viseli napjainkig a megyei honismereti gyűjtőpályázat Istvánffy Gyula nevét. Fáradhatatlan terepmunkás volt, erről a Néprajzi Adattár sok-sok tétele – útjelentések, gyűjtési jelentések, jegyzetek, terepen gyűjtött dokumentumok sokasága – tanúskodik. Emellett számos ismeretterjesztő előadást tartott különféle témakörökben szerte a megyében. Szerkesztője volt a Borsodi Szemlének.

Tanulmányai a legfontosabb országos és térségi szakfolyóiratokban láttak napvilágot (Ethnographia, Néprajzi Közlemények, Herman Ottó Múzeum Évkönyve, Herman Ottó Múzeum Közleményei, Borsodi Szemle, Széphalom, Matyóföld, Borsodi Földrajzi Évkönyv, Múzeumi Kurír). Számos rövidebb-hosszabb cikket publikált az Észak-Magyarország, Borsodi Bányász, Déli Hírlap, Napjaink című megyei lapokban.

2007-ben, születésének 75. évfordulójára emlékezve pályatársai emlékülést szerveztek tiszteletére Miskolcon *A vasművesség évezredei a Kárpát-medencében* címmel.²

E rövid szakmai életút után szeretnék rátérni a címben jelzett témára: a miskolci muzeológus és a megyei honismerő tevékenységének ismertetésére. Jelen keretek természetesen nem teszik lehetővé a felvetett téma részletes kifejtését, inkább csak címszavakban és rövid utalásokban van módom bemutatni e két, vagy inkább három területen kifejtett munkásságát. Előljáróban viszont meg kívánom jegyezni, hogy minden tevékenységét a komplexitás, a teljességre való törekvés jellemezte. Ennek illusztrálására egyetlen példát hozok, fő kutatási területét, a fémművesség, a kovácmesterség kutatását említem. Figyelmet érdemel, hogy a téma feldolgozása során a recens terepi kutatás és a történeti források feldolgozása során figyelmet fordított a tárgyi emlékek, családtörténetek stb. mellett a témával kapcsolatos folklór alkotásokra, dalokra, egyéb népköltészeti alkotásokra, de még azokra a gyerekjátékokra is, melyekben a kovács szereplőként vagy említés szintjén megjelent.

Kezdjük tehát azzal, hogy miskolci...

Bodgál Ferenc életében meghatározó volt miskolcisága, fontosnak tartotta miskolci származását. Ezzel összefüggésben említést érdemel, hogy családtörténeti kutatásokat is folytatott, kutatta elődei, a miskolci Bodgálok történetét. Bizonyára nem okozott neki nehézséget annak kikutatása, hogy felmenői már évszázadok óta köztisztviselőként álló polgárai voltak a városnak. Bodgál Pál az 1560–1580-as években tagja volt a város vezető testületének. Az első miskolci kötelkönyvből (valójában Miskolc város első fennmaradt gazdasági összeírásából) tudjuk, hogy 1702-ben a Bodgálok a főutcán, a 26-os kötelben rendelkeztek ¼ fundussal,³ valamint kötelen kívül is bírtak házhellyel, a víz melletti telkek között találjuk Bodgál Pál telkét,⁴ s Marjalaki jóvoltából azt is tudjuk, hogy ez volt az a városrész, ahol megvetette lábát a kézműves iparosság.⁵

² <https://hermuz.hu/pantheon-bodgal-ferenc/> (2022.06.28.)

³ Marjalaki 1956, 43.

⁴ Marjalaki 1956, 47.

⁵ Marjalaki 1956, 48.

Bodgál fő kutatási témája vitathatatlanul a fémművesség, a kovácmesterség volt, ennek kiválasztásában minden bizonnyal családi ill. személyes indítást kell keresni. Bár nekrológiaiban és egyéb róla megemlékező írásokban rendre azt olvassuk, hogy Bodgál szakdolgozata a cinkotai kovácmesterségről szólt,⁶ ennek ellentmond az ELTE Tárgyi Néprajz és Folklore Tanszékeken született szakdolgozatok listája, mely szerint szakdolgozatát *A gönci kovácsok néprajzi vizsgálata* címmel írta Tálasi professzornál 1956-ban.⁷ Bár tény, hogy a cinkotai kovácsokról is írt egy szemináriumot 1954-ben, mely 1025 szám alatt van beletárolva az ELTE Folklore Tanszék Kézirattárában.⁸ Ezt igazolják a Néprajzi Adattárban fellelhető dokumentumok is. Az itt beletárolt tanulmányokból kiderül, hogy cinkotai kutatásait egyetemistaként végezte a Nagy-Budapesti Néprajzi Albizottság támogatásával egy munkaközösség tagjaként. Igaz, az 1954 novemberére datált cinkotai kovácsokról szóló 63 oldalas dolgozat (plusz 3 oldalas bevezető)⁹ terjedelmében lényegesen meghaladja a gönci kovácsokról beletárolt szakdolgozatot, még akkor is ha hozzá számoljuk a szakdolgozathoz készített 9 lapos vázlatot is.¹⁰ Ám csak látszólag! Ugyanis gondosabban megvizsgálva kiderül, hogy a szakdolgozat egyes fejezetei önálló kéziratként kerültek beletárolásra a hagyaték részeként.¹¹ A dolgozat sajnos így sem teljes, bár nem kizárt, hogy tovább kutakodva az összes fejezet előkerülne, s össze lehetne állítani a teljes, egyébként ilyen formában máig publikálatlan szakdolgozatot.

Kutatási témáit is nagyon gyakran miskolciságának tudatában választotta. Már 1952-ben (elsőéves egyetemistaként) megkezdte – a gönci kovácmesterség mel-

Húsvéti ételszentelés Miskolc-Görömbölyön.

Fotó: Bodgál Ferenc, 1972.

fent: HOM FN 22976, lent: HOM FN 22973

⁶ Bartha 1972, 188; Balassa 1973, 378; Viga 2002a; Viga 2002b, 43.

⁷ <https://neprajz.elte.hu/dstore/document/4071/szakdolgozatok%20list%C3%A1ja%202021-ig%20pdf.pdf> (2022.06.27.)

⁸ <https://neprajz.elte.hu/dstore/document/3649/K%C3%A9ziratt%C3%A1r%20-%20Folklore%20Tansz%C3%A9k.pdf> (2022.06.28.)

⁹ HOM NA 3419

¹⁰ HOM NA 2833, HOM NA 2809

¹¹ HOM NA 3460, HOM NA 5308, HOM NA 5309

lett – Miskolc népéletére vonatkozó kutatásait. Tervei között szerepelt Miskolc néprajzi monográfiájának a megírása, ehhez levéltári kutatásokat és recens gyűjtéseket végzett számos témakörben, pl. lejegyezte miskolci gyerekek népi vadfogó és gyűjtögető eljárását, gyűjtötte a miskolci pásztorélet emlékeit, táplálkozás témakörben felfigyelt a 18. századig visszavezethető miskolci fehér kenyér múltjára, valamint a perec- és zsemlesztés hagyományaira, kutatta a miskolci

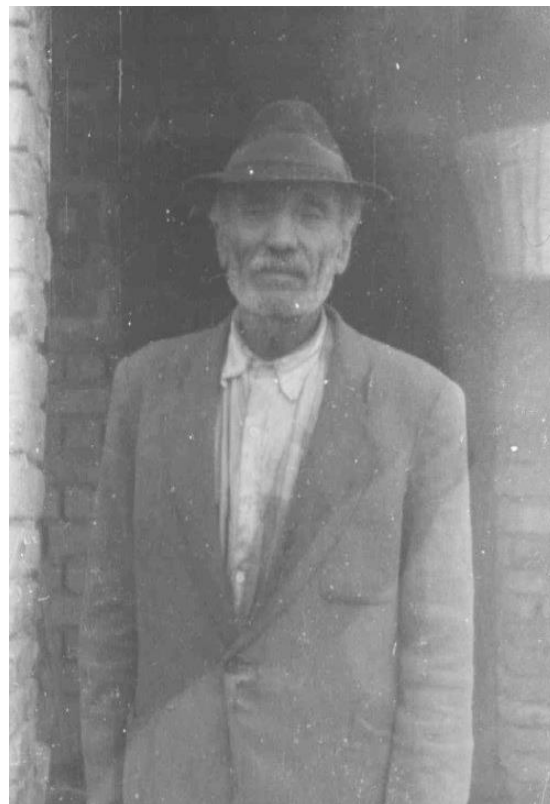
kovácsokra és cigánykovácsokra vonatkozó adatokat, a levéltárban található adatok alapján megkezdte a város 18–19. sz-i népi építkezésének feldolgozását. A folklór témakörökre is figyelt, ösztönözte a miskolci Földes Ferenc Gimnázium diákjait a miskolci tatárdombi cigánymesélők anyagának lejegyzésére, ő maga pedig lakodalmi szokásokat publikált. Adatokat gyűjtött a miskolci halottlátóra, levéltári kutatásokat folytatott Miskolc táncéletére vonatkozóan, s tervezte a város gyermekjátékaival való foglalkozást, bevonva ebbe a munkába a szakkörösöket is. Fontosnak tartotta a városi gyárakba, városkörnyéki bányákba érkező munkások életmódjának kutatását, amit Miskolc mellett a városhoz közeli Pitypalatty-völgyben végzett.¹² A tervezett Miskolc néprajzi monográfia sajnos nem készült el, részeredmények viszont születtek, számos apró publikációja jelent meg ebben a témában.¹³ Vérbeli kutatóként folyamatosan gyűjtött. Ha a kutatási téma úgy kívánta, ünnepnapot sem sajnált, ha kellett születésnapját is gyűjtéssel töltötte. Ezt bizonyítják az 1972-ben Görömbölyön készített fotói a húsvéti ételszentelésről. Tudjuk, az ételszentelésre minden évben húsvét vasárnapján kerül sor. Ez a nap 1972-ben április 2-ára esett, aznap volt 40 éves. Feltehetőleg ekkor is a tervezett néprajzi monográfia lebegett a szeme előtt.

¹² Bodgál 1963, 19–24.

¹³ Lásd a bibliográfiákat és az emlékére összeállított egyéni szakmai publikációs jegyzéket (Bodgál szerk.

Szilágyi János ároktői kovácsműhelyének rajza. Készítette Bodgál Ferenc (Ethnographia, 1967. 203.)

*Csipkés János, 76 éves cigány mesemondó
Fotó: Bodgál Ferenc, 1959, Arló. HOM FN 6857*

1958; 1970; Fügedi-Viga szerk. 1979; Bartha 1972, 190–192.)

Folytassuk témánkat az- zal, hogy muzeológus

Eddig elsősorban a kutató Bodgálról volt szó, most röviden vizsgáljuk meg, mit hagyott hátra muzeológusként.

Először is terepmunkái során értékes feljegyzéseket készített. Bár meghatározott témakörben kutatót, figyelmét soha nem kerülték el az ezen túlmutató jelenségek sem. Úti-beszámolóí és kutatási beszámolóí számos értékes, érdekes adatot őriztek meg a jövő nemzedékek számára. Ezekben feljegyezte, kivel beszélt, milyen témában gyűjtött, milyen tárgyakat vásárolt, vagy tartana érdemesnek megvásárolni, egy-egy témában kit lenne még érdemes felkeresni stb. Ezeket a beszámolókat rendszeresen beletárolta a Néprajzi Adattárba.

Bizonyára a budapesti Néprajzi Múzeum gyakornokaként figyelt fel az Etnológiai Adattár gazdagságára. Ennek mintájára Miskolcon is létrehozta a Néprajzi Adattárat, ahová a már említett jelentéseken és beszámolókon kívül beletárolta a pusztulástól megmentett dokumentumokat, vöfélykönyveket, falusi kovácsok és parasztok gazdasági feljegyzéseit és sok egyéb értékes dokumentumot. Fontos megemlíteni az adattár bővítésének és gazdagításának további két módját: az egyik, hogy lemásolta az Etnológiai Adattár megyei vonatkozású tételeit. Ezáltal számos értékes dolgozattal bővült a helyben elérhető, kutatható állomány, ezek többsége a két háború közötti időszakból származik, nagyon sok esetben helyi falusi papok, tanítók megfigyelései, lejegyzései az adott település történetére, szokásaira, hagyományaira vonatkozóan. A gyarapítás másik módja a megyei honismereti hálózat kiépítésével függött össze, aminek segítségével az 1950-es évek második felétől az 1970-es évek elejéig számos recens gyűjtés, lejegyzés, dolgozat került be az adattárba, földrajzilag a megye szinte teljes egészét lefedve.

A Néprajzi Adattár gyarapítása mellett meg kell említeni a tárgyi gyűjtemény gyarapításában kifejtett tevékenységét is. E téren elsősorban a kovácsok eszközkészleteit és kovácsmunkákat kell kiemelni, melyek halálát követően gazda nélkül maradtak, hiszen fő témáját, a fémművességet senki nem folytatta. De közel sem csak ezeket gyűjtötte, a tárgyi néprajz minden területére odafigyelt.

*Honismereti szakkörvezetők találkozója,
Hejőkeresztúr, 1962. Fotó: BF. HOM FN 9026*

*Bodgál Ferenc előadást tart Kisgyőrben, a TIT
néprajzi szakosztályának ülésén.
Fotó: Kováts Tibor, 1971. HOM FN 21235*

Muzeológusi tevékenységének egy következő megnyilvánulása a dokumentálás. Kutatásai során a feljegyzések mellett fotókat és rajzokat is készített, ez utóbbi arra utal, hogy ügyes kezű, a művészetek iránt is fogékony ember lehetett. Fotótárunk rengeteg általa készített felvételt őriz, mindenféle témakörben, legyen az építkezés, szokás, fazekasság, piac, vásár, táplálkozás, gyermekjáték stb. Legutóbb például egy arlói cigány mesemondó monográfiájának illusztrációjaként jelentek meg fotói az arlói cigánysorról és kortárs cigány mesemondókról. Fotói nem mindig tökéletesek, de mivel sokat fotózott, mindig lehet találni az adott témában megfelelő minőségű felvételeket. A fotózás mellett meg kell említeni, hogy a filmezéssel is megpróbálkozott.

A megyei honismereti élet kovásza

Külön fejezetet érdemel annak taglalása, hogy miként szervezte a megyei honismereti életet, miként vonta be az arra fogékony munkásokat, értelmes parasztembereket, pedagógusokat és más értelmiségieket ebbe a munkába. Megkülönböztetett figyelmet szentelt e téren az ifjúságnak. Igyekezett jó munkakapcsolatot kiépíteni az őket segítő szakkörvezetőkkel (pl. dr. Máday Gyulával a miskolci Földes Ferenc Gimnáziumban, Egerszeginé dr. Hurlák Erzsébettel a Putnoki Gimnáziumban, Zupkó Bélával a mezőkövesdi diákotthonban), akik számára továbbképzéseket, közös terepmunkákat, akikkel közösen honismereti konferenciákat szervezett, s akikhez eljárt előadásokat tartani, akiket pályamunkák írására ösztönzött stb. Szorgalmazta és segítette a települési és térségi honismereti körök szerveződését is, valamint támogatta és útmutatással látta el az egyéni gyűjtőket. A megyében folyó honismereti munkáról 1970-ben írott dolgozatában 27 szakkört sorol fel Abaújvártól Tokajig, s 139 egyéni kutató adatait adja meg névvel, foglalkozással és lakhellyel vagy munkahellyel.¹⁴

A letehetségesebb honismereti kutatókat oly módon is ösztönözte, hogy hathatósan közreműködött írásaik megjelentetésében. Hiszen maga is tudta, nincs annál nagyobb öröm, mint amikor egy kutató publikációként kézbe foghatja, másoknak, az utódoknak is átadhatja írását, a benne foglalt, lejegyzett tudást. Ennek egyik bizonyítéka a *Borsod megye népi hagyományai* címet viselő kötet, melybe a megyében tevékenykedő önkéntes néprajzi gyűjtők és szakkörök munkáiból válogatott egy csokorra valót. A szerzők közülük többen részben már ezt megelőzően, részben később önálló kötetekkel is beírták nevüket a megyei honismereti irodalomba (pl. Barsi Ernő, Koós Imre, Nagy Géza, Nemcsik Pál, Zupkó Béla stb.), sőt olyanok is vannak közöttük, akik később hivatásszerűen üzték ezt a mesterséget (Dobrossy István, Petercsák Tivadar).¹⁵

Ismereteit és a terepmunka módszertanát is szívesen megosztotta az érdeklődőkkel. Ismeretterjesztő előadásokat tartott, sőt előadás sorozatokat szervezett múzeumon belül és azon kívül, Miskolcon és vidéken is. Ő volt az, aki a megyében megszervezte és működtette a néprajzi és nyelvjárási

*Istvánffy Gyula emlékünnepe Miskolcon.
Balassa Iván, Bodgál Ferenc a rokonság és ünneplők körében.
Fotó: Broczkó Tamás, 1971. HOM FN 21538*

*Bodgál Ferenc az Istvánffy Gyula gyűjtőpályázat
eredményhirdetésén.
Fotó: Broczkó Tamás, 1971. HOM FN 21569*

¹⁴ HOM HTD 76.869.2.

¹⁵ Bodgál szerk. 1966.

gyűjtőmozgalmat. Az 1962–63-ban meghirdetett néprajzi pályázatot Istvánffy Gyuláról nevezte el. Ennek hagyományát mi magunk is folytatjuk, ily módon is tisztelgünk nemcsak a névadó Istvánffy Gyula, de a „keresztapa” Bodgál Ferenc emléke és munkássága előtt is.

Bodgál Ferenc fő művei:

- Borsod megye néprajzi irodalma 1. Múzeumok Központi Propaganda irodája, Budapest, 1958.*
- Borsod megye néprajzi irodalma 2. Miskolc, 1970.*
- A rézöntés technikájához (Az edelényi juhász-kampó). *Ethnographia* LXX. 1959, 369–391.
- A miskolci talyiga. *Ethnographia* LXXI. 1960, 524–536.
- A miskolci kovácslegények sztrájkja 1854-ben. *Borsodi Szemle* 5. 1961, 550–554.
- Közösségi kovács a mezőkövesdi matyóknál. *Néprajzi Értesítő* 44. 1962, 81–96.
- Kovács-limitációk Magyarország északi területéről a XVII–XVIII. századból. *Néprajzi Közlemények* 9. 1964, 272–291.
- A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei cigányok fém-művészete. *Ethnographia* LXXVI. 1965, 521–546.
- A miskolci kovács - kerékgyártó cég. *HOM Évkönyve* 5. 1965, 299–316.
- A mádi kovács - kerékgyártó cég. *HOM Évkönyve* 6. 1966, 283–294.
- Az ároktövi kovácsok. *Ethnographia* LXXVIII. 1967, 202–218.
- A kovácsmesterség kutatása. *HOM Évkönyve* 7. 1968, 157–170.
- Uradalmi és gépészkovácsok Borsodban. *HOM Évkönyve* 8. 1969, 349–366.
- A néprajzi érdeklődés szélesedése Miskolcon és Borsodban. *HOM Évkönyve* 9. 1970, 323–340.
- Vidróczky Marci az észak-magyarországi néphagyományban.* Borsod-Miskolci Füzetek 7. Miskolc Városi Könyvtár, Miskolc, 1970.
- Kovácsok lógyógyítása. *HOM Évkönyve* 10. 1971, 457–486.
- Istvánffy Gyula levelezése. *HOM Évkönyve* 11. 1972, 617–630.

Írások Bodgál Ferencről:

- Balassa Iván: Bodgál Ferenc 1932–1972. *Ethnographia* LXXXVI. 1973, 377–379.
- Bartha László: Dr. Bodgál Ferencre emlékezünk. *A miskolci HOM Közleményei* 11. 1972, 187–189.
- Bodó Sándor: Emlékezés Bodgál Ferencre. *Borsodi Szemle* 1973/1, 92–94.

Kiss Gyula: Bodgál Ferenc emlékezete (1932–1972). *Matyóföld* 1992, 60–61.

Viga Gyula: Bodgál Ferenc. *Magyar múzeumi arcképcsarnok.* Pulszky Társaság – Tarsoly Kiadó, Budapest, 2002, 104.

Rövidítések:

- HOM – Herman Ottó Múzeum
 HOM HTD – Herman Ottó Múzeum Helytörténeti Dokumentumtár
 HOM NA – Herman Ottó Múzeum Néprajzi Adattár
 HOM FN – Herman Ottó Múzeum Fotó-Negatívár

Források:

- HOM HTD 76.869.2. Bodgál Ferenc: Honismereti munka Borsodban. Gépirat, 1970.
- HOM NA 2809 Bodgál Ferenc: Szakdolgozati vázlat: Gönci kovácsok. Gépirat
- HOM NA 2833 Bodgál Ferenc: A gönci kovácsok néprajzi vizsgálata. Szakdolgozat, gépirat
- HOM NA 3419 Bodgál Ferenc: A cinkotai kovácsok. Gépirat, 1954.
- HOM NA 3460 Kiss András Göncz városa gazdájának számadása 1851-2 évben. Gépirat
- HOM NA 5308 Bodgál Ferenc: Kovácsok Gönc társadalmában. Gépirat
- HOM NA 5309 Bodgál Ferenc: Céhélet Göncön. Gépirat

Hivatkozott irodalom:

- Balassa 1973 – Balassa M. Iván: Bodgál Ferenc 1932–1972. *Ethnographia* LXXXVI. 1973, 377–379.
- Bartha 1972 – Bartha László: Dr. Bodgál Ferencre emlékezünk. *A miskolci HOM Közleményei* 11. 1972, 187–192.
- Bodgál 1963 – Bodgál Ferenc: Néprajzi feladatok Borsodban. *A miskolci HOM Közleményei* 5. 1963. 18–26.
- Bodgál szerk. 1958 – Bodgál Ferenc szerk.: *Borsod megye néprajzi irodalma 1.* Múzeumok Központi Propaganda Irodája, Budapest, 1958.
- Bodgál szerk. 1966 – Bodgál Ferenc szerk.: *Borsod megye népi hagyományai. Néprajzi gyűjtők és szakkörök válogatott anyaga.* Szerk.: Bodgál Ferenc. A miskolci HOM néprajzi kiadványai 4. Miskolc, 1966.
- Bodgál szerk. 1970 – Bodgál Ferenc szerk.: *Borsod megye néprajzi irodalma 2.* Miskolc, 1970.
- Fügedi-Viga szerk. 1979 – Fügedi Márta – Viga Gyula szerk.: *Borsod megye néprajzi irodalma 3.* A miskolci HOM néprajzi kiadványai 9. Miskolc, 1979.
- Marjalaki 1956 – Marjalaki Kiss Lajos: A miskolci kötel könyv 1702-ből. Miskolc ősi településű jobbágy- és zsellér háztelkei. *A miskolci HOM Közleményei* 3. 1956, 39–48.
- Viga 2002a – Viga Gyula: Bodgál Ferenc. *Magyar Múzeumi arcképcsarnok.* Szerk.: Bodó Sándor-Viga Gyula. Pulszky Társaság – Tarsoly Kiadó, Budapest, 2002. 104.
- Viga 2002b – Viga Gyula: Bodgál Ferenc negyven éve. *Honismeret* 30. évf. 2002/2. 42–44.